

își găsește utilizare în toate tipurile de biblioteci din Republica Moldova.

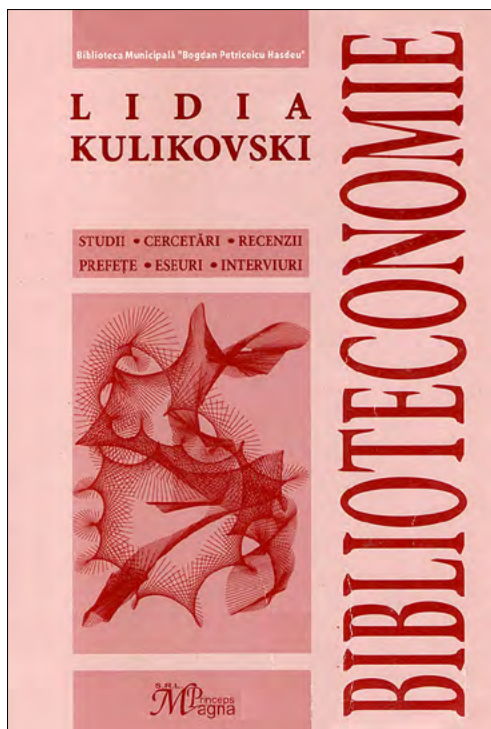
Cercetarea inovativă realizată de doamna Lidia Kulikovski evidențiază și concretizează tabloul științific al serviciilor de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate, susținute de tezele teoretice la problema dată.

DIMENSIUNILE DEMERSULUI KULIKOVSKIAN

*Dr. Alexe RĂU,
bibliosof, scriitor,
director al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova
(1992-2015)*

Această carte este, în sens heideggerian, locuința din care ni se arată ființa Lidiei Kulikovski, iar prefața mea ar fi să fie un fel de cheie. Nu știu dacă am reușit să mă exonerez de o astfel de sarcină, dată fiind ubicuitatea broaștei de la ușă. Conjunția posibilității cu actul este, în acest sens, una mai mult probabilă, așa încât ferice voi fi dacă ceea ce scriu eu acum ar putea să ia chipul unei invitații la casă nouă. Mi-am propus, totuși, o scoatere la iveală, prin punere în evidență, a temeiului acestei construcții. Dar și a esenței a ceea ce este în ea, pentru că interogația care mi-a ghidat gândul a fost aceasta: ce este ființa kulikovskiană?

Este ceea ce este, îmi șoptește de pe polița de sus stagiritul. Bine, zic eu, dar ce este ceea ce este când zicem că este în această carte? Dă totul la o parte ca să vezi, mă consiliază poetul Eugen Cioclea. Fac recurs la metoda deconstrucției. Și mi se arată din ascundere, ba nu – își face apariția, ieșind dintre, sau de sub rânduri și semne, firea plină de loc și vreme a autoarei. Ea este, întâi de toate, o apariție nietzscheană, o floare a voinței de afirmare. O ființă agonală, animată de setea de întâietate, căci a fi întâiul înseamnă pentru ea a eluda potecile bătătorite, a croi un drum propriu. Mergând pe de-a-ntregul, cum am scris odată despre ea, folosindu-mă de vorba lui Gala Galaction. A fi în avangardă, a vedea prima lucrurile noi și a le spune altora despre ele. A ține de oligarhia informațională a domeniului biblioteconomic, informația însemnând putere intelectuală și nu numai. A simți și a presimți noul și a aborda schimbarea ca pe un mod de a fi. Apoi, ea se manifestă ca un

homo conectatus, este un nod de conexiuni, un focar contagios de emergență spirituală și profesională. Conexiunile ei cu lumea, cu comunitatea, cu colegii de breaslă se constituie într-o sympleke, cum ar zice Platon, într-o urzeală care a devenit ca un fel de infrastructură pe care se întemeiază viața și activitatea ei. În fine, ca să pun în evidență ipostazele ființiale ale ei cele de lângă granița cu viața individuală, frontieră pe care nu o voi viola din rațiuni de metodă, din nevoia de idealizare care constituie una din chintesențele filosoficului și ale științificului, am a vă propune încă o conexiune cu filosofia existențialistă heideggeriană, întru a remarca plinătatea ființării autoarei. Or, structura de ființă a Dasein-ului, revelată de filosoful german, se așază pe următoarele determinări ontologice: Faptul de a fi în lume și a fi laolaltă, Faptul de a fi înaintea ta însuși, de a surveni din propriu-ți viitor, Faptul de a fi Proiect, Faptul de a fi ca loc de deschidere aici și acum, Faptul de a fi discurs (de a comunica). Faptul de a fi autentic. Când mi s-a arătat din această carte de locuit, ființa kulikovskiană era împodobită cu toți acești predicabili. Și așa este ceea ce este ea cât este.

Formal, textele din acest volum sunt dispuse în cinci compartimente, pe criterii diferite. M-am întrebat de ce anume cinci

și mi-am răspuns că, probabil, fiind această carte-casă făcută de mâna gânditoare și făuritoare a ei, și-a spus cuvântul vreun impuls subliminal care a mnemonizat numărul degetelor edificatoare. Dar adevărata structură a discursului, dimensiunile demersului biblioteconomic al autoarei se află dincolo de aparențele structurale. Aceste dimensiuni, această geometrie husserliană a scriiturii provin din paradigma ontologică a ființei sale. Când am numărat aceste dimensiuni am constatat că sunt tot cinci: conceptualizarea; bibliopraxiologia; dimensiunea BMC B.P. Hasdeu; dimensiunea comunitară și Cartea și Biblioteca (sau, cum zice M. Cimpoi, ontosul concentrat în lybros).

Travaliul dezghiocării conceptelor constituie pentru Lidia Kulikovski o experiență împlinitoare și o obsesie, o stare, sau, cum ar zice Nietzsche, un instinct. Citindu-i articolele și comunicând cu dânsa, te alegi cu impresia că

Citindu-i articolele și comunicând cu dânsa, te alegi cu impresia că ea conceptualizează tot ce vede, că este o mașină cunoscătoare conectată simultan la toate obiectele de cunoscut ce-i apar în calea ochiului și a minții, ca un posedat în sensul cel mai bun al cuvântului. Ca un apucat, cum zice Mircea Cărtărescu, tot în sensul frumos al expresiei.

---

ea conceptualizează tot ce vede, că este o mașină cunoscătoare conectată simultan la toate obiectele de cunoscut ce-i apar în calea ochiului și a minții, ca un posedat în sensul cel mai bun al cuvântului. Ca un apucat, cum zice Mircea Cărtărescu, tot în sensul frumos al expresiei. Autoarea a asimilat și valorifică un repertoriu relevant de termeni științifici. În cadrul conceptualizărilor sale, se remarcă două fațete distincte: tematizarea științifică a unor aspecte neexplorate sau puțin atacate ale câmpului biblioteconomic, din aceasta rezultând contribuții teoretice inedite și cercetarea unor produse teoretice și praxiologice deja existente în vederea actualizării și a conexiunii lor cu realitatea biblioteconomică de la noi.

Din prima categorie aș evidenția mai întâi studiul consacrat tehnologiei de bibliotecă. Precum am remarcat în altă parte, în vâltoarea revoluției informaționale, s-a scăpat oarecum din vedere faptul că tehnologia înseamnă nu doar mijloace tehnice și logistice, ci și, ori mai ales algoritme, succesiuni și ansambluri de procese, operații, cicluri, metode utilizate în scopul obținerii unui anumit produs de bibliotecă. Esența tehnologiei rezidă în a reglementa, a stabili aceste succesiuni și algoritmi și a le implementa în pragmatica bibliotecară. Lidia Kulikovski a fost atentă la această deficiență de abordare și a realizat o teoretizare originală asupra

acestui aspect. Cu totul nouă este tematizarea rolului umorului în managementul de bibliotecă, temă reluată în câteva studii. Autoarea supune acest fenomen al spiritului unei analitici dusă până la ultimele consecințe, stabilind definiția lui, funcțiile, aplicabilitatea managerială. În viziunea ei umorul contribuie substanțial la crearea mediului endogen în bibliotecă, drept care sunt stabilite, ca cerințe față de manager, simțul umorului și sportivitatea, e subliniată necesitatea evaluării personalului din punctul de vedere al simțului umorului, al creării „zonei umoristice a bibliotecii”. În alte două articole tema este extinsă către rolul caricaturii și al epigramei în management, fiind împlinită astfel o teorie (doctrină) biblioteconomizată a umorului. E drept că într-o digresiune ni se sugerează că cine are simțul umorului nu-l va plasa pe acesta printre componentele principale ale managementului. În general, se lasă remarcată, în aceste studii, o nouă orientare a scrisului Lidiei Kulikovski, o tranziție de la purismul scientist la ceea ce M. Cimpoi numește „resurecția genurilor”, adică la un eclecticism stilistic postmodern. Acuma, chiar și studiile, comunicările cele mai serioase ale ei, pot începe și se pot încheia cu câte un banc. Iar pildele ce le inserează în text sunt ca niște sentințe și parabole de manager experimentat și din această cauză ajuns la o proximitate vizibilă cu înțelepciunea. Aidoma scriiturii celui mai mare manager din lume, Li Yakoka. Este remarcabilă contribuția autoarei la teoria imaginii bibliotecii. Pornind de la experiența BM „B.P. Hasdeu”, al cărei director general este, și de la sursele bibliografice la temă, autoarea reușește să creeze, de fapt, un fel de doctrină a industriei de imagine în biblioteconomie.

Chiar și atunci când abordează viziunile biblioteconomice inițiate de alții, autoarea reușește să-și impună felul său de a gândi biblioteconomic, introducând concepte și idei complementare celor cercetate. În general, ea se arată a fi, în științele biblioteconomice, un partizan și un promotor al pozitivismului, determinismului social și al pragmatismului. Părintele acestuia din urmă, Dewey, este citat, iar unele expresii de ale lui sunt luate ca motto. În prim-planul acestei fațete a conceptualizării iese tema userismului, care constituie în această carte și în creația științifică a Lidiei Kulikovski în general ceea ce Imre Lakatos numea „nucleu tare”. Geneza conceptului este localizată în cele cinci legi ale lui Ranganathan. Ontologia evoluției termenului, de la „citor” la „utilizator”, conduce spre aglutinarea paradigmei actuale a userismului, pe care

autoarea proiectează conceptul de utilizator, procedeu din care rezultă noile determinări (predicabili) ai acestuia: el este comunicator, căutător de informații, recipient, utilizator de informație, utilizator de sisteme inteligente de bibliotecă. Abordarea sfârșește într-o metabolă: Biblioteca (resursa informațională) este utilizator, iar utilizatorul este resursă.

Bibliofuturologia devine unul din subiectele de interes primordial pentru autoare. Termeni și expresii originale își fac loc în repertoriul lexical utilizat: mutările tectonice ale biblioteconomiei (tectonica se asociază mai ales cu fenomenul de seism, cutremur de pământ), produs tranzient, managementul reprezentărilor, rețele pervasive, scena biblioteconomică etc. Ce a făcut-o să fie atât de preocupată de problema identitară? Într-un eseu pe tema postmodernismului în biblioteconomie, subsemnatul scotea în eviden-

---

În general, ea se arată a fi, în științele biblioteconomice, un partizan și un promotor al pozitivismului, determinismului social și al pragmatismului.

ță, cu ani în urmă, faptul că deschiderile extraordinare către mapamondul biblioteconomic, vizitele ce se soldau cu infuzii de idei și concepte în organismul biblioteconomiei basarabene, odată cu impactul lor benefic și fertilizator, dau naștere unui soi de eclecticism biblioimpresionist, care, cu timpul, va fi asimilat și transformat în cotidianitate (banalitate), scoțând în vileag lipsa unei idei biblioteconomice naționale vectoriale, așa cum o au țările de la care am preluat idei și viziuni fără a ne gândi cum să le topim într-un întreg. Depărtarea de modelul național care începea să se înfiripeze pe la 1992, cosmopolitismul excedent, ori, mai bine spus, uzarea morală a acestuia ne vor pune în fața unui gol greu de surmontat. Și se pare că ceasul acestei repercusiuni a sunat. Autoarea resuscită interogația și temerea lui Peter McDonald că biblioteca și profesia de bibliotecar nu vor putea supraviețui. Într-o cuvântare pe tema viitorului bibliotecilor publice în Moldova, ea regretă că nu avem și noi un model de bibliotecă publică modernă cum au finlandezii. Argumentația, tehnica evocării și invocării se aseamănă întru câtva cu acelea ale cuvântării lui Alexandru Hâjdău în fața absolvenților școlii din Hotin, numai că patosul și optimismul cedează aici locul unui scepticism lucid. Dar și ironiei, de vreme ce cuvântarea a început cu bancul lui Serafim Saka despre evreul care stătea mereu în preajma Arcului de Triumf cu un buchet de flori în mână, în „așteptarea americanilor”, și se încheie cu o scenă

plină de haz avându-i ca protagoniști pe cei doi ardeleni care nu știu pe ce drum s-o apuce.

Reflecțiile futurologice ale Lidiei Kulikovski sunt generate adesea de lectura materialelor unor cercetări sociologice sau previziuni referitoare la viitorul umanității. Funcția predictibilă a travaliului științific este pusă aici în drepturile și prerogativele sale. Pronosticurile făcute de Societatea „Viitorul lumii” și generalizările sondajului sociologic efectuat de OCLC printre utilizatorii săi, raportate la realitatea basarabeană, declanșează discursul alarmat, sprijinit pe ceea ce Eminescu numea „retorice sulți”. Au-

---

Modul de interogație al ei este, în general, unul lăsat deschis. Ea nu vine cu soluții personale, ea dorește ca întreaga breaslă să intre în albia lui homo numericus, aceea a gândirii și acțiunii colective. Pornit de la altitudinea conceptualizărilor intelectuale ambițioase, demersul ei actual, atunci când ajunge să fie pus în conexiune cu predictibilitatea și cu praxiologia, sfârșește în concluzii și recomandări cu atât mai simple cu cât mai teoretizant i-a fost punctul de pornire: pentru a supraviețui, bibliotecile au nevoie de un management corect, ele trebuie să se afle acolo unde sunt utilizatorii, serviciile ei trebuie să ajungă la casele oamenilor, ele trebuie să funcționeze non-stop.

---

toarea face paralele contrastante: modelul emergent Biblioteca 2.0 creat în Occident în baza tehnologiei Web 2.0 și bibliotecile publice de la noi care în majoritatea covârșitoare a lor nu au cel puțin un computer; modelele strategice naționale în biblioteconomia țărilor nordice și situația dezolantă de la noi. „Domeniul nostru, scrie ea, este cuprins de o rumoare – că situația nu prea este ea cu viitor”. Sau: „Devenim conștienți de importanța instituțiilor noastre atunci când se petrece – cu noi și cu ele – un fenomen amenințător...”. Sau: „Mă chinui, de la Anul bibliologic, cu o întrebare: putem noi, forța profesională a RM, elabora un scenariu referitor la dezvoltările viitoare ale bibliotecilor noastre publice?” Și: „Noi, bibliotecarii, urcați sus, pe creasta templului zidit de carte, stăm acolo, pretinzând viețuire veșnică și supărați că nu ni se dau

onorurile cuvenite... fără să observăm că templul este de mult deteriorat, se surpă, e gata, gata să cadă...” Modul de interogație al ei este, în general, unul lăsat deschis. Ea nu vine cu soluții personale, ea dorește ca întreaga breaslă să intre în albia lui homo numericus, aceea a gândirii și acțiunii colective. Pornit de la altitudinea conceptualizărilor intelectuale ambițioase, demersul ei actual, atunci când ajunge să fie pus în conexiune cu predictibilitatea și cu praxiologia, sfârșește în concluzii și recomandări cu atât mai simple cu

cât mai teoretizant i-a fost punctul de pornire: pentru a supraviețui, bibliotecile au nevoie de un management corect, ele trebuie să se afle acolo unde sunt utilizatorii, serviciile ei trebuie să ajungă la casele oamenilor, ele trebuie să funcționeze non-stop.

În contextul tatonării vectorilor, a stării și tendințelor evoluției bibliotecilor, autoarea organizează un sondaj în mediul studentesc pe Ancheta cititorului, elaborată pentru studiul sociologic național „Timpul și spațiul lecturii în Republica Moldova”, desfășurat de BNRM. Concluziile pe care le trage din rezultatele obținute sunt mai optimiste, chiar dacă se situează în formula gândirii dihotomice: pe de o parte, lectura rămâne foarte importantă în viața tinerilor, pe de alta, însă, „bibliotecile fac în foarte mică măsură parte din viața de zi cu zi a oamenilor”.

Un model de actualizare a ideilor biblioteconomice îl constituie studiul despre legile biblioteconomice ale lui Ranganathan.

Parafrazându-l pe Borges, ea mărturisește că Paradis ar putea fi și titlul unei vizite de documentare.

Deseori, autoarea realizează generalizări teoretice importante pornind de la bibliopraxiologie, de la pragmatica ce devine și în domeniul nostru o știință secundă. Atestarea cadrelor bibliotecare din BMC în vederea obținerii gradelor de calificare este supusă unei analize multilaterale, rezultând din acest demers o conceptualizare originală a procesului de evaluare a competențelor profesionale și abilităților individuale ale angajaților.

O dimensiune relevantă și revelatoare a discursului Lidiei Kulikovski este BM „B.P. Hasdeu”. De fapt, prestața acestei instituții face din ea o dimensiune a biblioteconomiei naționale în general. În această carte Biblioteca Municipală e prezentată într-un moment aniversar, de bilanțuri, de ochire înapoi, cum zicea Liviu Damian, și de scrutare a orizontului, a zării biblioteconomice. Dezvoltarea, progresul, colaborarea și parteneriatul, noțiuni care au constituit genericul conferinței științifice jubiliare, sunt și cuvintele-cheie ale abordărilor teoretice și praxiologice ale autoarei vis-a-vis de trecutul, prezentul și viitorul instituției. Stilul acestor materiale (în mare, prelegeri sau alocuțiuni rostite în zilele sărbătoririi aniversării a 130-a a BM „B.P. Hasdeu”), consună cu maxima enesciană „vibrează tu însuși și fă-i să vibreze și pe alții”.

Ca om conectat, autoarea este omniprezentă în toate mișcările și evenimentele culturale și științifice ale comunității bibliotecare

și ale comunității municipale. Elogiile aduse colegilor, instituțiilor, prietenilor BM sunt pivotate pe precizia observației asupra calităților esențiale ale oamenilor omagiați (aici spunându-și cuvântul experiența sa pedagogică) și sunt o reflectare a manierei discursive a Lidiei Kulikovski: conceptuali-

---

Tentația citatului și a intertextului, relativismul și ironia, ludicul și analitica limbajului, ștergerea granițelor dintre stiluri și genuri sunt doar câțiva din predicabilii care îi dau culegerii o patină postmodernă. Este, cum am spus la începutul acestor însemnări de lectură, o carte de locuit din care ni se arată ființa kulikovskiană.

---

zările bonome și ingenioase, sistematizările, traviul clasificator, analiza și sinteza sunt determinările ontologice ale acestor deschideri. În același timp, iese în evidență felul cum autoarea știe și ține să se exprime pe sine în luările de cuvânt și în scrierile consacrate altora. Omagierea înseamnă pentru Kulikovski evaluare, iar omagiații sunt mășurați, numărați, cântăriți de ea de o manieră asemănătoare cu aceea a lui

Osiris din mitologia egipteană care, la judecata de apoi, cântărea inimile aspiranților la nemurire. Deosebirea crucială constă în lipsa de gravitate, de crispate, în prezența umorului spontan. Pe metrica specifică a ei s-au edificat contabilizări memorabile ale vieții, activității și prezenței editoriale a lui B.P. Hasdeu, Iurie Colesnic, Iulian Filip și mulți alți autori.

Dimensiunea *Carte și Biblioteci* conferă demersului ei o alură de profet biblioteconomic implicat în deslușirea unor varii fațete ale culturii. Recenziile, prezentările, prefețele și alte texte de acest gen fac dovada tentației de exeget, comentator de artă, interpret literar și a altor avântări năvalnice și spectaculoase. Meditațiile asupra ființei cărții o transbordează într-o lume de poveste, chiar și atunci când e vorba de un târg de carte. Parafrazându-l pe Borges, ea mărturisește că Paradis ar putea fi și titlul unei vizite de documentare. Bibliotecile sunt privite ca niște site-uri producătoare de experiență umană. Însemnările despre vizitarea unor biblioteci europene sunt niște pandante ale „Buchetierei din Florența” a lui Vasile Alecsandri. Aidoma clasicului nostru, autoarea admiră minunile bibliotecilor occidentale, dar se îndreaptă mereu cu gândul către instituțiile bibliotecare din țară, întrebându-se și întrebându-ne: „Când va fi și la noi ca la ei?”

Cartea *Biblioteconomie* a Lidiei Kulikovski ne oferă o viziune asupra institutului de bibliotecă publică sub toate aspectele posibile. Biblioteconomia însăși este relevantă în toate ipostazele ei:

teoretică, organizațională, praxiologică, pragmatică, relațională. Tentația citatului și a intertextului, relativismul și ironia, ludicul și analitica limbajului, ștergerea granițelor dintre stiluri și genuri sunt doar câțiva din predicabilii care îi dau culegerii o patină post-modernă. Este, cum am spus la începutul acestor însemnări de lectură, o carte de locuit din care ni se arată ființa kulikovskiană. Povestea cu cheia și cu invitația pe care aveam a vi le oferi, pe rând, își schimbă, iată, fabula, pentru că ființa ce a ieșit dintre, de sub rânduri și semne este una deschisă către lume și este, prin însuși faptul de a fi, o invitație la cunoaștere și o provocare la o trăire și la o împlinire pleneră în această lume, în această profesie, în această viață.

8-10 august 2008